

Bir Sorunun Cevabı

Soru: *Günümüzde tüccarların, sattıkları mallara hediyeler koymaları alışkanlık haline geldi. Bu, ya çekiliş numarası verip kazanan numaraya “kıymetli” bir ödül vermek şeklinde, ya tâcirden teslim alınmak üzere üstünde hediyein ismi yazılı bir kupon vermek şeklinde, ya malın içinde mevcut aynı hediye vermek şeklinde, ya falan miktarda alışveriş yapanlara fazladan benzer bir tane daha vermek şeklinde yada benzer şekillerde olmaktadır.*

Bu, bey-ul ğarar’a (meçhulün satışı’na) dâhil edilir mi veya câiz midir?

Cevap: Muhakkak ki [] bey-ul ğarar bâtıldır. Zîra satın alınan malın mâlum olması gerekir. Mal mâlum olduğu zaman satış sahîh olur. Ancak malın meçhul olması satışı bâtil kılar.

Zikrettiğin hallere gelince; bunların vâkıaları farklıdır ve dolayısıyla hükümleri de farklıdır.

1. Muayyen miktarda alışveriş yapanlara fazladan bir hediye veya benzerinin verilmesi câizdir. Dolayısıyla satış sahîhtir. Bu fazlalığın vâkıası ise hibe altında olması ve sahîh olmasıdır.
2. Mâlum bir malın içine, kaşık, çocuk saati... vesâir mâlum bir hediye konulması yada malın içinde kupon bulan müşterinin, kupon üzerinde yazılı ve mâlum hediye veya ödülü teslim almak için tâcire gitmesine yönelik olarak üstünde ödülün ismi yazılı bir kupon konulması da câizdir. Dolayısıyla satın alınan mal mâlum olduğu sürece satış sahîhtir. Meselâ “bazı ürün paketlerinde bulunan bir hediye gibi.” Dolayısıyla satış sahîhtir, çünkü ürün paketinin değeri ödenmiş, sonra içinde bir saat bulunmuştur. Böylece bir hediye olur. Onu içinde bulmasa da câizdir, çünkü paket halindeki o ürünü satın almış ve değerini ödemiştir. Dolayısıyla satıcının buna bir hediye vermesi zorunlu değildir. İçinde olsa da câizdir, olmasa da câizdir.
3. İçinde ne olduğu bilinmeyen kapalı kutunun satışına gelince; içi boş olabilir, yada ödenenden fazla değerde bir mal bulunabilir yada ödenene denk değerde bir mal bulunabilir, yada ödenenden az değerde bir mal bulunabilir... İşte bu bey-ul ğarardır ve câiz değildir.
4. Bir ödül çekilişine katılmaya hak kazandıran mâlum bir mala numara konulmasına gelince; [] meysir bâbına sokulması, râcih görülür. Zîra meysir [kumar], gâlibin mağluptan alması yada kazananın kaybedenden alması ve kazananın kaybedenden alması bakımından tarafların iştirâk ettiği her husustur ki bu, meysire dâhildir.

Bazı şahıslar kağıt oynuyorlar, sonra kazanan kaybedenlerden alıyorsa, bu kumardır ve haramdır. İki kişi at, bisiklet veya araba... üzerinde yarışıyor ve yarışta kazanan kaybedenden alıyorsa, bu da kumardır.

Yine on kişi isimlerini bir kağıt veya rakamlar üzerine koyuyorlar, sonra hepsini bir kutuya atıyorlar ve bir kağıt çektiklerinde, kağıdı çıkan kağıdı çıkmayanlardan alıyorsa, bu da kumardır ve haramdır... hakezâ...

Şimdi satılan malın içine konulan çekiliş kuponlarına geliyoruz. Râcih olan satıcının, ödülün bedelini hesabına katmış olmasıdır. Meselâ; çekiliş konu olan ödülün miktarı 1,000 dinar olsun. Kazanacak numara da (50) olsun. On bin paketin her birine rakamı konulur. Yani içerisinde (50) rakamı da olmak üzere şu 1, şu 2... tâ ki 10,000’e kadar numaralandırılır. Ödülün değeri (1,000 dinar), on bin paketin fiyatına eklenir. Böylece paketin satış fiyatı bir dinar ise, üzerine on kuruş eklenir. On bin paketin satılmasından sonra çekiliş sırasında, [10,000 x 10 kuruş = 1,000 dinar] yani kazanana ödenecek ödülün değeri olan miktar elde edilmiş olur. Her ne kadar ifşâ edilmese de kazanan bu ödülü, numaraları kaybedenlerin mallarından almış olur.

Birileri diyebilir ki; “Tâcir, müşterilerini malını almaya teşvik etmek ve cezbetmek için içine ödüllü çekiliş kuponu koysa da koymasa da, malı normal bir satış ile satıyor. Dolayısıyla bu, fiyat farkından ödülün değerini tahsil etme hesabına sokulmaz.”

Muhakkak ki bu, muhtemel olsa da, yani müşterileri cezbetmek için fiyat artırımını olmaksızın ödül konulsa da, zayıf bir ihtimâldir. Hele ki araba çekilişi veya benzeri gibi büyük bir ödül olduğu zaman.

Her hâlükârda; kaybeden numaraların hesâbına dayalı olmasa da bu, “şüpheli işler” bâbındaki bir vâkıdır.

Bundan ötürü, çekiliş kuponları içeren malları satın alan kardeşlerimizin, bu tür çekilişlere iştirak etmemelerini ve maldaki bu tür kuponları hemen yırtmalarını tavsiye ediyorum ki şeytan onlara musallat olmasın da bu çekilişlere ilgi göstermesinler.

H. 27 Rabi’-ul Âhir 1428

M. 14 Mayıs 2007